

Ing. Emese Tokarčíková, PhD.

12 PREDNÁŠKA – MIKROEKONÓMIA

2016/17

**MIKROEKONOMICKÁ ÚLOHA ŠTÁTU
EKONÓMIA POLITICKÉHO TRHU – TEÓRIA
VEREJNEJ VOĽBY**

Štát ako ekonomický subjekt, sa od ostatných ekonomických subjektov odlišuje tým, že je nositeľom moci – moci donútiť ostatné ekonomické subjekty k ekonomickým aktivitám, ktoré nevyplývajú z racionality ich ekonomického rozhodovania a ktoré by inak nevykonávali.

Mikroekonomická politika štátu

COASEOVA TEOREMA

Ronald.H.Coase

Ako efektívne dokáže súkromný sektor sa vysporiadať s externalitami?

- <http://solum.typepad.com/legaltheory/2007/11/legal-theory--6.html>

COASEOVA TEOREMA

Preukázal, že ekonomika dospeje k efektívnej alokácii zdrojov, ak sú vlastnícke práva dobre definované a účinne vymáhateľné, t.j. vlastníci dokážu riešiť sporné prípady medzi sebou s veľmi nízkymi nákladmi na vyjednávanie.

INFORMAČNÁ ASYMETRIA

- morálny hazard
- adverzný výber

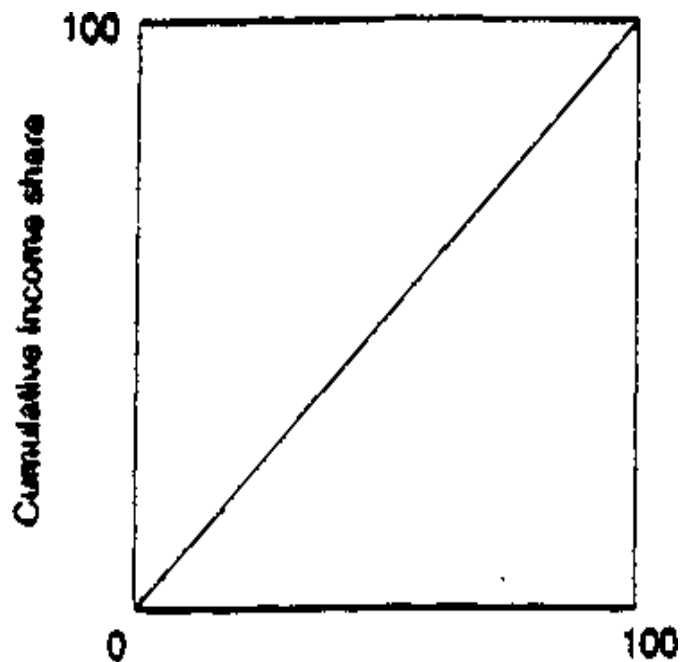
LORENZOVA KRIVKA

Využíva sa na charakteristiku stupňa rovnosti alebo nerovnosti pri rozdeľovaní dôchodkov.

Čím viac sa Lorenzova krivka odchyľuje od čiar s uhlom 45° , tým väčšia je nerovnomernosť pri rozdeľovaní dôchodkov.

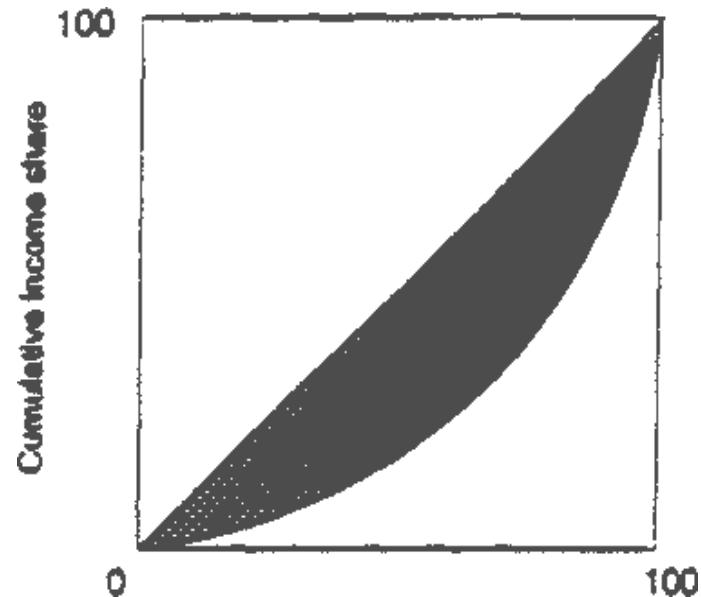
GINIHO KOEFICIENT

A. Úplná príjmová rovnosť

Podiel populácie (%)

B. **Lorenzova krivka** pre typické rozdelenie príjmov

Podiel populácie (%)

TEÓRIA VEREJNEJ VOĽBY

- Rozhodovanie voličov, politikov a štátnych úradníkov na „politických trhoch“
- Patrí politické rozhodovanie do ekonómie?
- **Kenneth. J. Arrow**
- **James Buchan, Gordon Tullock**

KLÚČOVÉ TEORETICKÉ KONCEPCIE

- **TEÓRIA POLITICKÉHO CYKLU**
- **TEÓRIA PARCIÁLNYCH ZÁUJMOV A ZÁUJMOVÝCH SKUPÍN**
- **„LOGROLLING“ - OBCHODOVANIE S HLASMI POSLANCOV**
- **TEORÉMA STREDOVÉHO VOLIČA**

TEORÉMA STREDOVÉHO VOLIČA

Priklonením sa k variantu stredného voliča, politik nezabezpečí najefektívnejší výsledok

Verejná voľba môže viesť k inému výsledku ako súkromná.

Ing. Emese Tokarčíková, PhD.

13. PREDNÁŠKA – MIKROEKONÓMIA

2016/17

ROZHODOVANIE SPOTREBITEĽA V PODMIENKACH RIZIKA

RIZIKO - PRAVDEPODOBNOŠŤ

Riziko, že očakávaný výsledok bude iný, je dané jeho **pravdepodobnosťou**.

$$p = \frac{\text{počet relevantných výsledkov}}{\text{počet všetkých možných výsledkov}}$$

Očakávaný výsledok a riziko

x_i - všetky možné výsledky, ktoré môžu nastať

p_i - pravdepodobnosti s akými tieto výsledky nastanú

očakávaný výsledok Ev_x :

Očakávaný výsledok a riziko

možné výsledky x_1 a x_2 , pričom pravdepodobnosť jedného z nich je p ,

Potom :

SPRAVODLIVÁ HRA

dva jednoznačné výsledky, napr. :

- výhra (1€) alebo prehra (-1€)
- pravdepodobnosť je 50%
- $p_1 = 0,5$ a $p_2 = 0,5$.

Spravodlivá hra

Spravodlivá hra

Pojmom *spravodlivá hra* označujeme hru, v ktorej je

- očakávaný výsledok rovný nule, alebo
- cena za účasť je rovná očakávanému výsledku z hry.

OČAKÁVANÝ ÚŽITOK

- **Daniel Bernoulli (18. st.)**

Teória očakávaného úžitku

- **John von Neuman a Oskar Morgenstern**

OČAKÁVANÝ ÚŽITOK

Očakávaný úžitok

- Ak existujú dva možné očakávané výsledky (napr. výhra alebo prehra), potom pre očakávaný úžitok EU platí:

kde

w_1, w_2 - predstavujú možnú výhru, resp. prehru a

p - je pravdepodobnosť toho, že daný výsledok nastane.

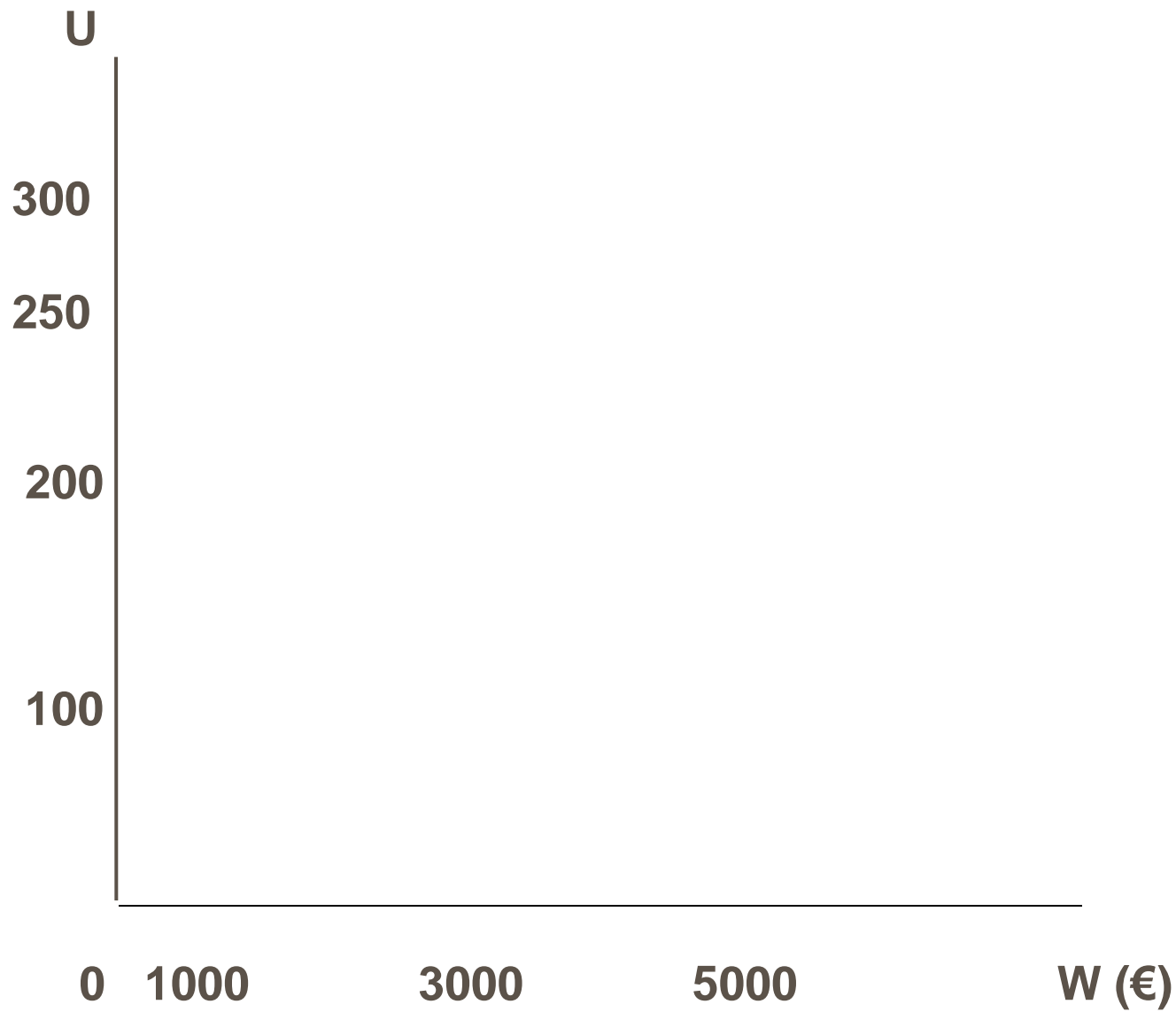
Príklad

- Predpokladajme, že v hazardnej hre – hádzanie mincou sa hrá o 2000 €.
- Potenciálny hráč má 3000 € a ak sa zapojí do hry môže 2000 € vyhrať alebo prehrať, tzn. že po skončení hry bude mať:
1000 € alebo 5000 €.

Príklad – pokr.

Je zadané, že:

Aké bude rozhodnutie o tom, či hrať alebo nehrať
spravodlivú hru ?

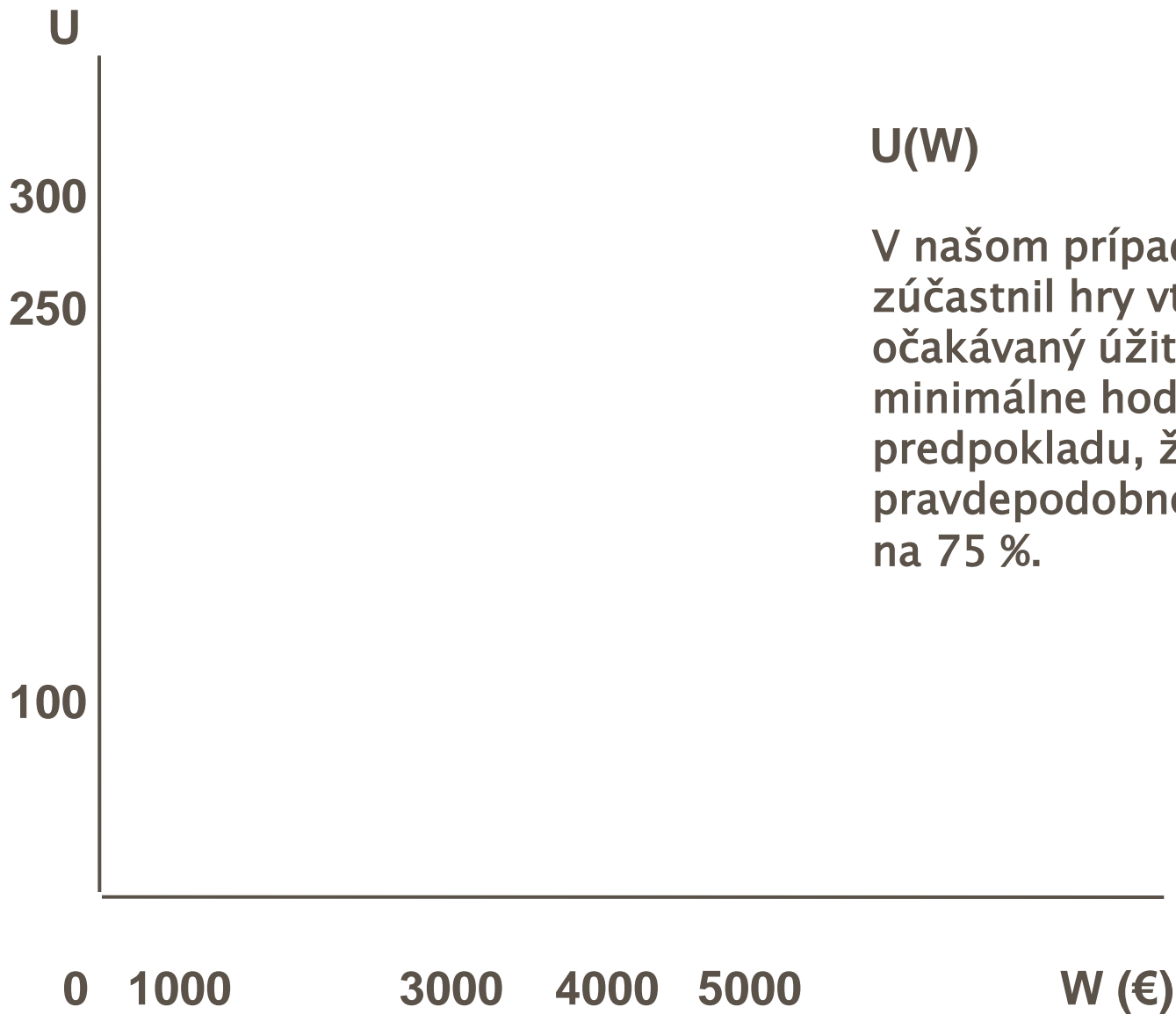
Rozhodovanie za podmienky spravodlivej hry

Príklad - výsledok

Averzia voči riziku

Výber rizikovej alternatívy

- Rozhodnutie zúčastniť sa hry je podmienené minimálne rovnosťou veľkosti očakávaného úžitku z hry a úžitku plynúceho z istoty vlastníctva.
- Očakávaný úžitok z hry vzrastie len vtedy, ak vzrastie pravdepodobnosť výhry.

Výber rizikovej alternatívy

- Ak EU z hry má byť minimálne 250 potom:

$p = 0,75$ pravdepodobnosť výhry

Vyhľadávanie rizika

TU

0

Δw

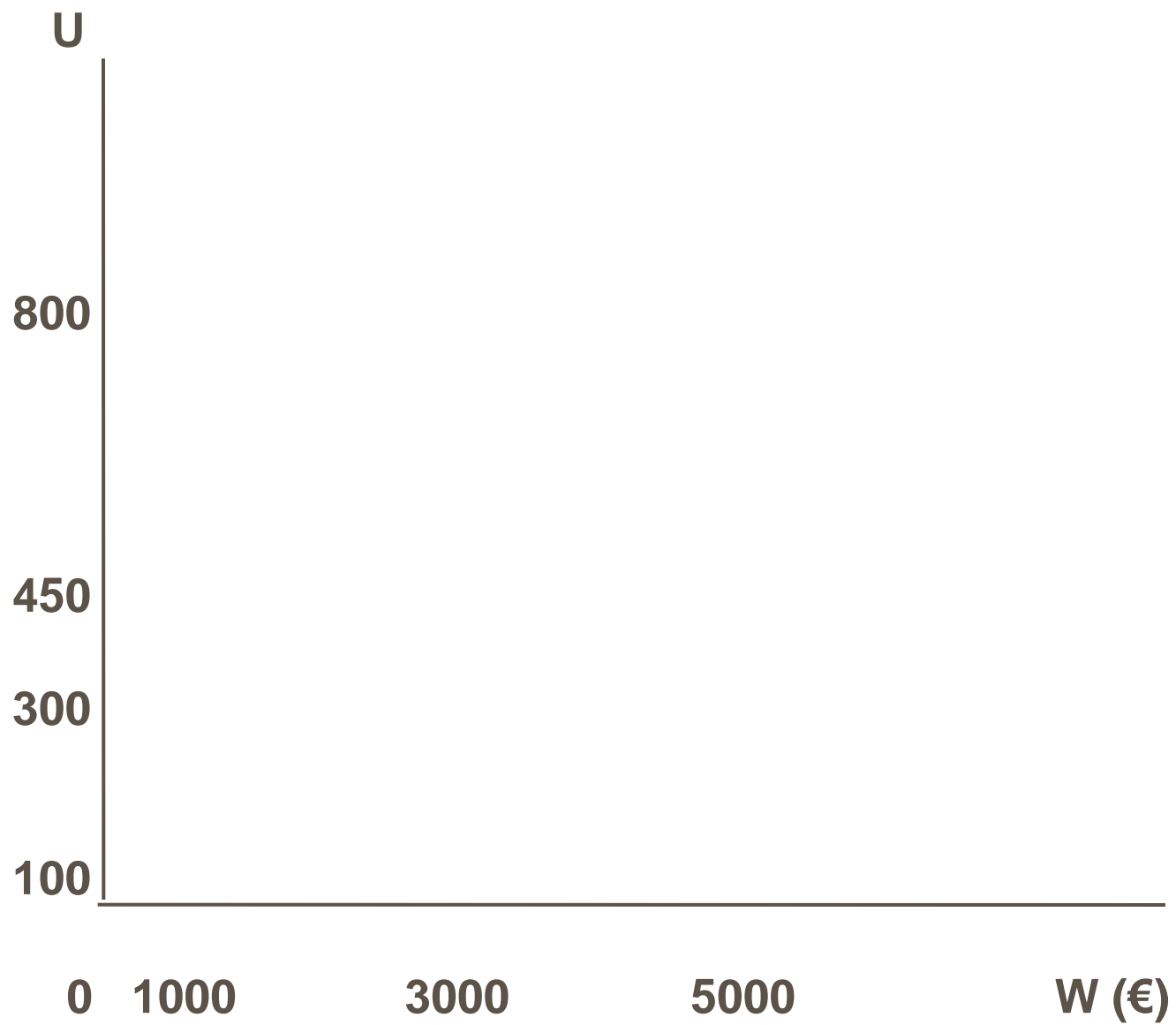
Δw

w

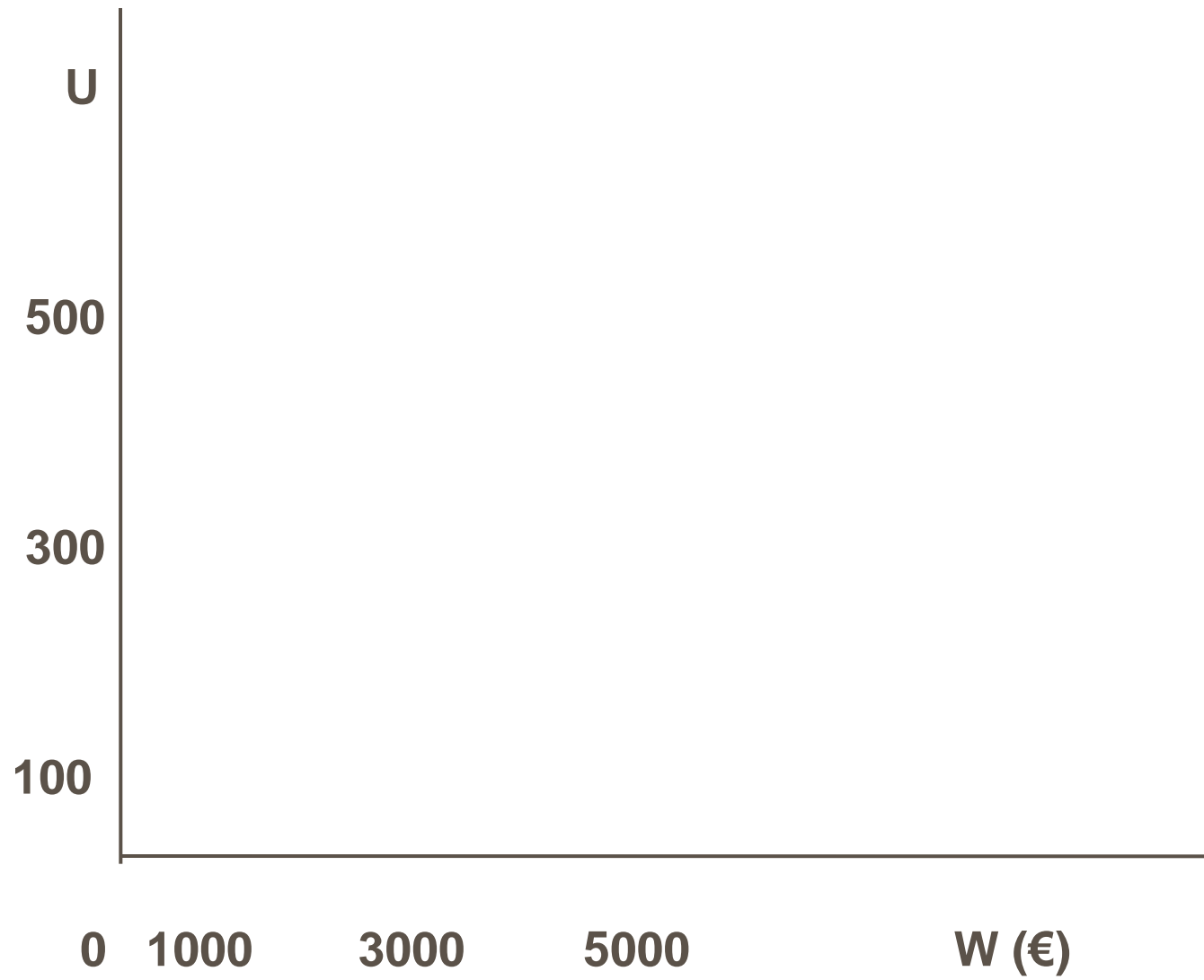

Vyhľadávanie rizika

- Očakávaný úžitok u človeka vyhľadávajúceho riziko bude v našom príklade spravodlivej hry:

L'ahostajnost' voči riziku

Rozhodovanie

MORÁLNE RIZIKO

- Pojem morálne riziko (morálny hazard) súvisí so skutočnosťou, že redistribúciou rizika, napr. prostredníctvom poistenia, sa mení správanie poistencov.
- Ak problém morálneho rizika nadobudne veľké rozmery, môže spôsobiť podstatné zvýšenie poistného.

NEGATÍVNY VÝBER

- Negatívny výber popisuje skutočnosť, že ľudia, ktorí sú vystavení väčšiemu riziku majú väčší sklon kupovať si poistenie v porovnaní s ľuďmi, ktorí sú vystavení menšiemu riziku.
- **Asymetria informácií**– potenciálny klient poisťovne vie zvyčajne o riziku, voči ktorému sa chce dať poistiť viac, ako poisťovňa.

Rozhodovanie v podmienkach neistoty

- **Pravidlo MAXIMIN** – vedie k voľbe činnosti, ktorá dáva najvyššiu z najhorších výsledkov – u každej činnosti sa určuje minimálny výnos a podľa toho sa ďalej vyberá
- **Pravidlo MAXIMAX** – voľba činnosti, ktorá poskytuje najvyšší z najlepších výsledkov – u každej činnosti sa vyberá najvyšší výsledok a podľa toho sa vyberá ďalej
- **Pravidlo MINIMAX** – určuje sa pomocou tabuľky sklamania, v ktorej sú hodnoty rozdielu medzi každým možným výnosom a najvyšším možným výnosom v danej situácii. Z najvyšších hodnôt sklamania sa potom vyberie ta najnižšia a jej zodpovedajúca činnosť.

Rozhodovanie v podmienkach neistoty

- **Laplaceovo pravidlo** – rôznym situáciám priradzuje rovnaké pravdepodobnosti (napr. v prípade 3 situácií každej $1/3$) ktoré potom slúžia ako váha k výpočtu očakávaného výnosu, z ktorého sa vyberá ten najvyšší.
- **Bayesovo pravidlo** – jednotlivým situáciám sa priradzuje subjektívne pravdepodobnosti
- **Rozptyl** – je súčet druhých mocnín priemerných odchýlok od očakávaného výsledku vážený ich pravdepodobnosťami, **smerodajná odchýlka** je jeho druhou odmocninou

NOVÉ TRENDY V MIKROEKONÓMII

INFORMÁCIE KU SKÚŠKE